

Pest-Budától máig

Fizetések 1873 után

El kell ismerni, hogy az egyesítésre kerülő új Budapest száz év előtti közigazgatási kereteit elég *nagyvonalúan* alakították ki. Tízre növelték a fővárosi kerületek számát, emelték a vezetők fizetését. Ugyanakkor azonban nagyfokú *takarékosságra* is törekedtek. Azt feltételezték, hogy az egyesítés következtében a) csökken majd az ügyforgalom és b) kevesebb alkalmazottra (különösen vezetőre) lesz szükség (három polgármester helyett egyre stb.).

Csökkentették ezért a fővárosi alkalmazottak számát. A vezető fogalmazási személyzet pl. az egyesítés előtt a három városban 68 főnyi volt, ennek helyébe az egyesítéskor csak 54 főnyi keretet állapítottak meg. A központi iktatói-iratkezelési szolgálatra ugyanígy az addigi 62 létszámból csupán 51 maradt. Az adóhivatali ügyintézésre a régebbi 178 alkalmazottból, csak 148 főnyi keret.

Sőt a takarékoskodást még tovább fokozták. Nem töltöttek be a keret minden állását. A tíz engedélyezett ügyosztályvezető tanácsnoki állásból, például csak nyolc főt választottak meg 1873-ban. Két tanácsnok, ezért hosszú évekig két-két ügyosztályt vezetett.

A nagyvárosi feladatok ugyanakkor egyre szaporodtak és bonyolódtak. A főváros lakossága meglepő mértékben, szinte rohamosan nőtt. Ezeknek megfelelően számos *át-szervezésre* lett szükség a főváros közigazgatásánál.

Az átszervezések sora már 1874 októberében megkezdődött. Az addigi „IV. árva- és gyámügyi osztály”-ból Budapest főváros árvaszéke névvel új hivatalt szerveztek. A tanácsai ügyosztályok száma ezzel kilencre csökkent; az addigi „X. katonai ügyosztály” lett azután a IV. ügyosztály, kisebb átszervezés után. Az új árvaszék, továbbá az új katonai ügyosztály külön-külön segéd- (iktató-, kezelő-, kiadó-) hivatalt kapott. Az akkori időkben — a gépírás bevezetése előtt — az iratok kezelése, másolása fontos feladatot jelentett.

És így folyt tovább az átszervezések sora.

Feltűnő ellenben, hogy ugyanakkor az 1873-ban megszabott fizetések, javadalmasok változatlanul maradtak. Igaz ugyan, hogy a főváros egyesítésekor az alkalmazottak fizetését elég magasan állapították meg. A nyolcvanas években azonban Európa gazdasági viszonyai fokozatosan romlani kezdtek, ami lassanként Magyarországon is éreztette hatását.

A munkásság, majd utána a tisztviselők a *megélhetés nehézségeiről* panaszkodtak. A nehezülés hatása természetesen elsősorban az alacsonyabb keresetűeknél mutatkozott. Márpedig a fővárosi alkalmazottaknak csak mintegy ötöd-része kapott évi ezer forinton felüli fizetést (nem számítva ebbe a lakbért). Akkor a fizetések fokozatos előmenetellel (korpótlék stb.) való időnkénti kiegészítése sem volt szokásos. Újabb, magasabb fizetési osztályba csak új választással vagy kinevezéssel lehetett kerülni.

A lassú, de folyamatos drágulás elkerülhetetlenné tette az 1873-ban megszabott fizetések rendezését. A főváros közgyűlése ezért, 1891. júniusi ülésében *drágasági pótlék* fizetését engedélyezte a fővárosi alkalmazottak részére. Figyelemmel volt a kisfizetésűek megrászorultabb rétegeire. Az évi 1200 Ft-on aluli fizetésekre 14%-os pótlékot, az 1200—2000 Ft közöttiekre 12, az ennél magasabb fizetésekre pedig 10%-os pótlékot állapítottak meg.

A kormány a pótlékhoz nem járult hozzá, mivel pénzügyi fedezetét nem látta biztosítottának. A főváros ezért egész költségvetését átdolgozta, majd 1891 októberi közgyűlésén megismételte határozatát a drágasági pótlékról. Akkor aztán a kormány is hozzájárult.

A drágasági pótlékot 1894 végéig fizették.